

להעסיקן באורח מועיל, את אחוז הגברים הקשישים שאפשר להעסיקם בכך, ואת סוגי ליקויי-הגוף שאינם מונעים בעד ביצוע משימות כאלה.

2. לעודד אותם קצינים וחיילים שפצעים או מחלה גרעו מיכולתם, ואינם מתאימים עוד גופנית לקרב הפעיל — כי יעברו לשירות ביחידות א.מ. בלתי-ניידות. לאמנם כקציני-סוללות, קציני קשר וראדאר, בקרת-אש, ו"החזקת" תותחים וטיפולם.

3. לכוון במכללות, במסגרת ה"קורפוס להכשרת קציני-מלואים", יחידות ארטילריות אנטי-מטורטיות בשביל נשים.

4. להרשות לנשים להכנס לקורסים המתאימים לארטילריה-אנטי-מטורטית ולקליעים-המונחים המתקדמים ב"מרכז לארטילריה אנטי-מטורטית ולקליעים-המונחים" העוסק בהכשרת קצינים ואנשי מקצועות לענף זה של הכוחות-הלוחמים האמריקאיים.

מ מ ד פ ה ס פ ר י ם

סגן אלוף ש. אבידן

זכרונות רבי-שריון גרמני – ולקחם

למלא תפקיד במדינת-לסביה המתהווה. מאוחר יותר, לאחר שובו לשירות ב"רייכסוואר" (כמפקד-פלוגה בגדוד ה"ציידים" הישן שלו), הריחו מעורב, ב"1920-21, בפעולות לדיכוי שביתות והתקוממויות פועלים בחבל-הרוהר ובגרימניה התיכונה. אכן, עבר נאה.

במשך שנות-העשרים מתחיל גודריאן מטפח את ה"גי"סות האבטומוביליים", ששימשו אח"כ גרעין להקמת חיל-שריון גרמני ואשר נבנו בשבילם גם מספר טנקים-דמיוניים ע"י סידורים בחו"ל (ברוסיה ובשבדיה). עם עלות היטלר לשלטון מפתח הוא את חיל-השריון הגלוי, הגדל במהירות. בזמן הפלישה לפולין הוא מפקד על זרוע-שריון, שבמהירות הבזק הכניסה טריז בין הכוחות הפולנים — והוא מכתרם ומשמידם בלחימה של ימים ספורים. בכיבוש צרפת — כאן חלקו של גודריאן יתכן והיה מכריע. ברוסיה הוא מפקד קודם על "קבוצת-שריון", בת כמה קורפוסים, אח"כ — על "ארמית-השריון השנייה". יותר מאוחר, לאחר פיטוריו ע"י היטלר, ושנה של "חי-אורח" מאונס — הוא מתמנה כמפקח-כללי על כוחות-השריון. מיולי 1944 עד מרס 1945, סמוך לגמר המלחמה, פועל גודריאן גם כ"ממלא-התפקיד של ראש-מטה-הצבא.

מה היתה תפיסת-היסוד שלו לגבי תפקידם של כוחות-שריון?

גודריאן מטיל על השריון את תפקיד ההכרעה בקרב, החל מהשלב הראשון — ועד לסיומו. על כן, אין הטנק בשבילו "נשק-מסייע", אלא הוא רואה אותו בתור החיל העיקרי. כל יתר היחידות, בין שהן נמנות על חיל-

הספרות הצבאית-המחודשת הגרמנית, על ספריה הרבים-למדי שהופיעו במשך השנה החולפת, נראה שהיא ממלאת שני תפקידים: (1) מלבנת ומסכמת את הנסיון הטקטי והאופרטיבי של מלחמת-העולם — ומסיכום זה יש והיא מסיקה מסקנות אף לגבי עניינים שבציוד ובחימוש — תוך דאגה לרמתו של הצבא הגרמני העתיד-לקום; (2) בונה-מחדש את המיתוס של הפיקוד-העליון הגרמני הבלתי-מנוצח, וממילא אף להצדיק את המשמעת העיוורת, בה נהג החייל הגרמני כלפי המנהיגות הנאצית. (אכן, לגבי היטלר מבליט מחברו של הספר בו אנו עוסקים, את עובדת "תבוסתו הגופנית, הנפשית, המדינית והצבאית" של הארכי-מנהיג הנאצי).

האיש גודריאן קיבל את החינוך שהיה המקובל בכת-הקצינות הפרוסית (הגם ששולת-היוחסין של-עצמו בכת זו לא התחילה אלא עם אביו). עוד בטרם מלאו לו 13 שנה הוכנס לבית-ספר לקדטים. עד פרוץ מלחמת-העולם הראשונה — לאחר שעשה בשני בתי-ספר לקדטים ובבית-ספר צבאי לקצינים, — הגיע לדרגת לוֹיטננט, שירת בגדוד "ציידים", וזמן-מה — אף בגדוד-קשר טלגרפי, והספיק לשהות כשנה באקדמית-המלחמה שבברלין. בתקופת מלחמת-העולם הוא משמש תחילה כמפקד תחנת-אלחוט בחזית-המערב; ומאביב 1915 משרת בתפקידים פיקודיים (תקופה קצרה של פיקוד על גדוד-רגלים), אך בעיקר בתפקידים אירגוניים וכקציני-מטה-כללי — במטות וליד יחידות בחזית. כן משתלם הוא בקורס-קציני-מטה (בחזית המערב). אחרי גמר המלחמה אנו מוצאים אותו מוצב תחילה לפיקוד יחידות-הספר, בהתנגשויות-הגבול (של 1918-19) בין פולין לגרמניה; לאחר מכן פועל הוא ב"דיביזיית-הברזל" הגרמנית ה"בלתי-רשמית" הנודעת, אשר ניסתה

* "Erinnerungen eines Soldaten". K. Vowinkel Verlag, Heidelberg, 1951.

הרגלים, על חיל-התוחנים או על חיל-האוויר, — חייבות להתאים את עצמן, במבנה ובחימוש, לתפקידי כוחות-מסייעים התומכים בחיל-השריון הפורץ, המכתיר והמשמיד. הדגש הוא על המהירות, הטוח ועצמת-האש. ומאחר שמהירות הפגז-הארטילרי גדולה אף מזו של טנק המתקדם במהירות; והנשק האנטי-טנקי, בעל קוטר וטנח שונים, נמצא עתה בידי חיל-הרגלים בכמות הולכת וגוברת, — הרי שיש, על כן, להקנות לשריון את השנים: — וכוונת-אש — ולרכוז ביחידות גדולות, עד כמה שרק אפשרי הדבר. ומשנעשה כזאת, וננקטו הדרכים הטקטיות והאוויר-פריביות הנכונות — רואה גודריאן את הנצחון כמעט כמונח בקופסה. ריכוזי טנקים, במהירותם הגדולה וכוונת-אשם ההרסני, יפרצו כל קווי-הגנה, יחדרו בשטפם עד אל העורף הבלתי-מובטח של היריב. יחידות-שריון, בלויית תגבורת-מסייעת מסויימת של חיל-הרגלים (גודריאן קובע את היחס 1:2 — יחידת חיל-הרגלים-ממונע אחת — על שתי יחידות-שריון) מסוגלות גם להבטיח לעצמן את האגפים ואת העורף, אפילו במצבי חדירה נועזה — ואין הן צריכות להמתין לגוף-הכוחות העיקרי של צבאן, הנע אותו זמן, ביתר איטיות, בעקבותיהן. כי הרי יש באפ-שרותן, בינתיים, לנצל את ההפתעה — ולהגיע עד אל המגמה הסופית.

מחבר הספר מתנגד, לעומת זאת, בדרך כלל לנוהג הטקטי (והוא קובע גם תפיסה אופרטיבית) המתבטא בהקצבה שיטתית של יחידות שריון לעזרת יחידות חיל-הרגלי — דבר, שבא לידי גילוי עוד בראשית דרכו ה"משורית", בבקרו את הדרך שנקטו בנידון כך הצרפתים, ובזיכוחיו עם קצינים בריטיים. לפי זה, הרי הוא נראה כשולל את האפשרות לניצולו הנכון של השריון במקרים של הקמת "צות קרב"*. בדרך כלל, כל פיצול של חיל-השריון בתור-ש"ז — הוא בשבילו סטיה מן העיקרון: — שהטנק הוא הנשק המרכזי; ואם כן, ממילא נמצא פיצול כזה פסול.

* *

ניתן לומר כי במערכה על כיבוש פולין — הוכיח גודריאן את נכונות גישתו. אמנם, הרכב הכוחות שבפיקודו (קורפוס-הצבא 6) לא היה עדיין בהתאם לתפיסה שנתגבשה אצלו אח"כ — והקורפוס מנה דיביזיות-שריון אחת ושתי דיביזיות של חיל-הרגלים ממונע. אולם למול הצבא הפולני, שכמעט וחסר את השריון כליל, הספיק לו גם זה. הוא פורץ דרך ה"פרוזדור" הפולני, שחצה אז את פרוסיה המערבית — ותוך שלושה ימים מתקדם עד אל הגדה המזרחית של הויסלה (ודוקא ליד עיר-מולדתו של גודריאן, קולם!). בדרכו משלים הוא את כיתורן והכנעתן של שתיים עד שלוש דיביזיות-רגלים ובריגדת-פרשים פולניות (שאת אומץ-לבן בקרב הוא

מציין). את הפריצה ביצע גודריאן בלי הכנה ארטילרית, בכוח אש-השריון בלבד. ניצול הפתעה, שהושגה בדרך זו, היה מכסימלי. היתה זו הפעם הראשונה שמכשירי-קשר מתאימים אפשרו לקיים קשר יעיל בין הקרקע לאוויר; ואימון-מוקדם נאות איפשר את הניצול התכליתי של סיוע-ישיר מצד כוחות האוויר. ה"שטוקה" — אוירון-הצלילה הגרמני — נעשתה לשם דבר ולמושג; ופעולתה על היריב היתה הרסנית ביותר.

באותו מסע-מלחמה נוסח-בזק הגיע הקורפוס המשוורין הממונע של גודריאן כבר כעבור שבועים (ל-14 בספטמבר) עד אל קירבתה של בריסק-דליטא, זה מפתח-העורף של זירת-המגן הפולנית. ב-17 בספטמבר כבר נכבשה מצודת-העיר של בריסק. ובעוד ג' ימים כבר התחילה מסירת העיר לבריגדת-השריון הסובייטית, של גנ' קריבושאן, לפי תנאי ההסכם הגרמני-הרוסי — שלווה במסדר הכוחות, וטכס חילופי-דגלים. המענין כאן הוא, כי בהזדמנות הראשונה שניתנה לגודריאן לראות מקרוב את הצבא הרוסי החדש — היו כאן דוקא יחידות-שריון. ובאותה מהירות-בזק, כעבור עוד 2-3 ימים, כבר עברו כוחותיו דרך פולין הכבושה — וחזרו לחניה ונופש בפרוסיה-המזרחית. הרי זו מהירות עוצרת-נשימה, סגנון חדש של מלחמה; אלא שהדאלקטיקה הצבאית וההיסטורית שמרה להם, לגרמנים, מאחרי מסך-המחר, גם הפתעות הפוכות. אלא אז — בסתיו 1939 — טרם ערב יומם.

אף במערכה על צרפת עמדה שוב גישתו של גודריאן במבחן. לרשותם של כוחות הצרפתיים והבריטיים באותו

* אכן, הנחה זו טעונה הסתייגויות רציניות. מחשבת-השריון, זו הטקטית וזו הטכנית והאירגונית, של הגרמנים — ושל גודריאן בכלל זה — אף היא לא "עמדה על המקום" במהלך המלחמה; כי אם, בדומה לתהליך שניכר היה הן אצל הבריטים והן אצל הרוסים התפתחה ועברה שלבים-שונים. ביחוד מאז גברה יכולתם של חיל-הרגלים האנטי-טנקיים. — ומשנתקלו, ברוסיה, בחיל-שריון יריב חזק — החלו הגרמנים מרבית דוקא בשילובם של טנקים, ואח"כ — של תותחי-המנוע המשוריינים ה"סע-עצמיים", במערכות חיל-הרגלים. וגודריאן — הוא שנלחם ממושכות בעד שילוב גדודי-סיוע משוריינים כאלה (שאמנם לא היו "טנקים" מפורשים) בדיביזיות-רגלים; אלא שהשיג זאת רק באחור. אף תביעתו לציודם של תותחי-המנוע המשוריינים הענקיים, מסוג "פרדיננד", גם במכונות-יריה — נתכונה להגברת יכולתם בקרבות-מגע, תוך שילוב גמיש עם חיל-הרגלים נלווה, מסייע — ומסתייע. מאלף הוא, כי דוקא "קבוצות הקרב" הגרמניות המעורבות-הגמישות (ראה במקום אחר בחוב' זו) — הן שעוררו התרשמות עמוקה (לא רק בסי-כומים מאוחרים-יותר, אלא בעיקר — בדו"חות וכתבות בשעת-המעשה) אצל גייסות-הברית שנתקלו בהן. ובמסגרת מצומצמת יותר (אך, בכל זאת, בהיקף של מניין דיביזיות) ניתן ביטוי לרעיון "צות-הקרב" האורגני ע"י הקמת "דיביזיות-גרמניות-שריון", עם מעט הטנקים שבהן ועם הגופים הגדולים של חיל-הרגלים (אמנם — חיל-רגלים ממונע, ואף משורין-חלקית). — המער.

הזמן (אמנם, לפי ידיעות שאולי לא היו מציאותיות בשלִי-מותן) היו כ־4000 טנקים — לעומת 2200 שריונים גרמניים. גוסף על כך הקימה צרפת לעצמה את קו־מאג'ינו — קו הביצורים החזק ביותר שבעולם. השריון הצרפתי היה עדיף על שריונו של הטנק הגרמני, וטוח תותחיו של רכב־השריון הצרפתי אף הוא היה גדול יותר. לעומת זה, היו הטנקים הגרמניים כהירים יותר; ואמצעי־הקשר בין שריון ושריון וכן בין קרקע לאויר — מפותחים יותר. אך יתכן, כי עיקר ההבדל היה בעריכת הכוחות ובהפֿעלתם האופרטיבית והטקטית. והפיקוד הצרפתי, כבר מלכתחילה, פיצל את כוחות־השריון שלו לארבעה גופים ללא מגמה אופרטיבית משותפת מרכזית. ואילו גודריאן שוב מפעיל את כוחותיו בגוף אחד, במתואם לגופי־שריון גרמניים אחרים שפעלו במסגרת תכניתו הנורעזת של פ. מנשטין, וכראש־מחץ אחד, הפורץ בשטף וללא הכנה־ארטילרית. אלא שהפעם אף היחס בין חיל־רגלים לשריון היה כרצוי לו: — 1:2 (שתי דיביזיות־שריון ודיביזיות־רגלים וממונעת אחת). ב־17 ימי־לחימה פורץ גודריאן מגבול לוכסנבורג ועד ל"תעלה" האנגלית, בעברו מרחק של כ־600 ק"מ, מכניס טריז מכריע בין כוחות בנות־הברית שבבלגיה (כולל הבריטים, והארמיה הצרפתית הראשונה) לבין אלה שבצפון־צרפת ובמזרחה; הוא משבש והורס את ארגון־העורף כולו ומדלדל את יכולת־העמידה של בעלי־הברית למערכה הנוספת הצפויה. ודרך אגב, במסע־בזק זה, שלא היה לו תקדים, הוכיח הוא גם ששימוש נכון בכוחות־שִל־שריון (אמנם — הפעם דוקא כ"צות" — בעזרת חיל־רגלים מובהק, ארטילריה — ואף תותחים אנטי־טנקים דוקא!) מאפשר אף כיבוש מביצרים. כי בלחימה של יום אחד נכבשה, בהסתערות, מצודת חומות־העיר העתיקות של בולוֹן. לפי דבריו של גודריאן, רק הפקודה "לעצור", שיצאה מאת היטלר עצמו, היא שמנעה ממנו את הכיתור של כוחות הברית שבדונ־קירק — ואמנם, לגבי פרשת־דונקירק מודה הוא בנצחונו המזהיר של חיל־האויר הבריטי על זה הגרמני, שלידו מסרו "מלאכת־גמר זו".

אכן, הבטחון בעליונותו של הטנק, בתור הנשק־הנבחר — הלך וגבר. וישנו הרושם, כי ערכו של חיל־הרגלים, האִטי־מדי, ירד בעיניו.

רק המערכה על אדמת רוסיה לימדה את הצבא הגרמני לקח מר. אכן, גודריאן טוען כי ראה מ־ראש את חומרתה של היאבקות זו* ואף ניסה להזהיר בפניה. הצבא האדום, שהיה ביכולתו לצרף דיביזיות־שִל־שריון (או גוף בעל עצמה דומה) לדיביזיה של חיל־רגלים ממונע, שהיה מרבה בשימוש בתותחים אנטי־טנקיים ממונעים, ולו גופים גדולים של חיל־רגלים שגם במקרה שיחידות־טנקים אויבות עברו על פניהם והקיפום לא היו נסוגים או נכנעים,

אלא מוסיפים להלחם, בכל תנאי" — הכביד יותר על החדירות העמוקות והצריך את ההתבססות על כוחות חיל־רגלים כובש ומבטיח, שילך במהודק בעקבות השריון (כאשר אמנם נעשה, בעצם, גם בפולין ובצרפת — אלא שכאן מסיבות הקרב ומימדי־השטח הצריכו פיתוחו של נוהג זה והגבירו את חיוניותו; ותמורה זו שבכמות — החלה מגיעה לידי שינוי מושגים איכותי כמעט. — המער").

במשך מחצית־השנה של פיקודו הפעיל על גופי־שריון, וגופים "מעורבים", בחזית רוסיה (יוני—דצמבר 1941) — עוד נפל בחלקו של גודריאן לבצע את אופרציות־הפריצה והכיבוש הגדולות, שבהן הושמדו כמה וכמה ארמיות סובייטיות, אשר ניסו בתקיפות להתגונן על־עמדן אך טרם הסתגלו אל צרכי אורח־המלחמה הגמיש, שהיה הכרח לפתחו בשביל להתגבר על הסכנות שבטכסי הגרמנים. אכן, במשך הזמן למוד למדו, ואף יצרו, בהיקף מספיק, את כלי־הקרב הטכניים־החדשים הדרושים לכך. גודריאן עצמו עוד הספיק לציין מנסיונו הוא, את התקד־מות זו, אשר החלה גורמת לגרמנים "שחיקת־כוחות" רצינית.

אולם את המפלה הגדולה ביותר לכוחות־שריון גרמניים ערוכים־בהמון הנחילו הרוסים כבר בשלב־מלחמה שלאחר מערכת־סטלינגרד: באופנסיב־הנפל הגרמנית על "קשת־קורסק", שעה שגודריאן, שחזר לפני־כן מדימוסו, לא כיהן כבר אלא כמפקח־כללי לשריון הגרמני — ולפי טענתו, אף התנגד, בהתייעצויות, בתוקף לאותו נסיון, שלא היו לו אלא "רגלי־חומר" — והוא אף כונן לאפיקו של טכסיס אופרטיבי נדו־ש־מדי, שהיה יותר מדי "מובן־מאליו" למת־גוננים. היה זה ביולי 1943. לשם ביצוע הפריצה —

* ג. מעלה בספרו סיפור מענין, כיצד — לדבריו — נתעורר לראשונה בגרמניה הרושם כי יתכן ורוסיה הקדי־מתה בפיתוח רכב־שריון. בראשית 1941 הבטיח היטלר במפורש לוועדת־קצינים סובייטית, שביקרה בגרמניה, כי יראו לה את הכל בביה"ס ובבה"ח הגרמניים לשריון. אולם כשראו הרוסים את "טנק סימן 4" הגרמני, לא רצו להאמין כי אכן זהו הכבד בשריוניה של גרמניה, וטענו כי מסתירים מהם את המבנים החדשים ביותר, ומחו נגד "הפרת הבטחתו של היטלר". מול הפצרותיהם התקיי פות, עלה בדעת החרשתנים וקציני־החימוש הגרמניים: — "נראה, כי בידי הרוסים עצמם כבר טיפוס־טנקים הכבדים משלנו". תופעה זו נצטרפה אל ידיעתו של גודריאן על היתרון המספרי הניכר של חיל־השריון הסובייטי (לדבריו, כבר ב־1933 נוכח כי ביח"ר סובייטי אחד לשריון מסיק ליום 22 טנקים מטיפוס "קריסטי־הרוסי" ואלו הייצור הגרמני השנתי, ל־1941, לא עלה הרבה על אלף כלי־השריון מכל הסוגים — וההתמודדות ברוסיה היתה אופיינית למנית־הגדולה ההיטלרית). הוא מסיים באמרו: "הטנק T 34 שהופיע לפני חזיתנו בסוף יולי 1941, גילה את המבנה־החדש של הרוסים" (עמ' 129). הערתו זו של גודריאן אינה מדויקת. כבר בימי־המלחמה הראשונים (אמנם — אולי רק בחזית דרום־המערב, שבה לא היתה לג. גישה ישירה) פעלו, אם כי במספר מוגבל, גם ראשוני הטנקים T 34 הסובייטיים. — המער.

בשתי זרועות, כ"מלקחים" כלפי "קשת-קורסק" — ריכוז הגרמנים 36 דיביזיות, מהן 17 משורינות ו-3 של "רמני-שריון-ממונעים". כוח זה, בחלק המשורין שבו, היה גדול במקצת מהכוחות שהסתערו בשנת 1940 על צרפת. בשני גושים, של כ-1000 טנקים, פרצו הגרמנים את קו הציבא-האדום. היום הראשון איפשר להם פריצה והתקדמות לעומק של 3 ק"מ בלבד. חיל-הרגלים והגשק האנטי-טנקי הרוסיים, וכן טנקים רבים, שנתחפרו ונשארו בעורף (דרך אגב — נוהג, שהתחילו בו הגרמנים דוקא) הוסיפו לפעול. התקפות-נגד של שריון רוסי, לאגף-הימין הגרמני, האיטו את ההתקדמות. בצפון לא הגיעה זו אלא לכ-10 ק"מ; ואף בדרום, אם כי הגיעה ההתקדמות לכמה עשרות ק"מ — לא היה בה כדי ל"קטוע" את הבלטיסטה-ה"קשת". ביום השמיני של האופנסיבה הטילה המפקדה הסביטית 4 דיביזיות-שריון לעומק האגף-השמאלי הגרמני. בקרב-איתנים נלחמו כ-2000 טנקים משני הצדדים. שני הצדדים סבלו אבידות כבדות; אבל חיל-הרגלים הרוסי, שהיה חלק אורגני של המערך האופרטיבי אשר עבר מהגנה להתקפה, השלים את המלאכה. וב-15 ביולי כבר התחילה התקפה רוסיית על אוריוול, — צומת-דרכים ומעוז-מגן שמאגפה הצפוני (השמאלי) של חזית-הגרמנים אשר מול ה"קשת". בדרך כלל, אחרי 13 ימי לחימה, נמצא כי הגרמנים נהדפו אל קו-המוצא שלהם. מדיביזיות-השריון שהופעלו — לא נשארו לפיקוד הגרמני, כבעלות עצמה הניתנת להפעלה, אלא 7 בלבד. ממכה איומה זו הם לא התאוששו עוד; ומעתה — נסיגה רדפה נסיגה. גודיאן מסיק את המסקנות: מהירות רכב-השריון אינה מספיקה, וגודלן של יחידות חיל-הרגלים המצורפות אל השריון — אין בו כדי לאפשר, במהלכה של התקפה, את פתרונה של בעיית ההתבססות. כן הודגש שוב הצורך בחימוש רציני במכונות-יריה לטנקים: גם לקרב-מקרב — אך גם בשביל לדכא את קני-המכ"י של המגינים (מבלי שהטנק הכבד ייאלץ, לצורך זה, ממש "לירות בתותחים על אנקורים") ולאפשר ע"י כך לחיל-הרגלים הנלווה לנוע יחד עם השריון ולהגן, אף הוא, על זה האחרון (הדוגמה של "פרדיננד" — ג. נזכר כאן בנקודת-תורפה זו של הרכב הכבד הנ"ל אשר כבר פרץ, ב"קשת-קורסק", עד אל המערך-הארטילרי הסוביטי — אך "נתקע" ואבד מחמת חוסר חימוש-מכ"י — וניתוק מהרגלים). הוא גם מגדיל את מספר התותחים האנטי-טנקיים המונעים שבדיביזיה, מטפח טיפוס חדש של "משחית-טנקים" קל, משורין, על מרכוב-טנקים, וחמוש בתותח-ללא-רתע — אלא שלא הספיק לצייד באלה אלא את שליש פלוגות ה"משחיתים" שבדיביזיות-רגליות. אכן, כל זה היה מאוחר מדי. ההפצצות של חיל-האוויר של בנות-הברית בגרמניה עצמה והתקפות הבלתי-פוסקות בחזית-המזרח, ואחר כך גם

באיטליה ובצרפת, מכרסמות יחידה גרמנית אחר יחידה — אין עוד להדביק את קצבו של "בלאי-המלחמה האכזרי."

ספרו של גודריאן הוא מעין יומן כרונולוגי של המחבר, כמפקד וכמארגן-צבאי בשנות מלחמת-העולם השניה. ואם תיאוריו והסברותיו הם גם, לרוב, בדרג של קורפוסים וארמיות — דהיינו, במימדי גופי-צבא שאינם בנמצא אצלנו — הרי, עם זאת, בסיפורו ובניתוחו נוהג הוא בכובד-ראש אף בפרטים הטכניים והטקטיים הכרוכים בחימושה או פעולתה של היחידה הקטנה ביותר, ולפרקים עומד הוא בהרחבה. כמפתח-מושגים, להבנת כל הראיה המקצועית בה חדרו הספר יש לציין את מאמרו של ג. משלהי 1937, על יסודותיה של מלחמת-שריון — שניתן בשלמותו בספר. המאמר עצמו אינו אלא תמצית-המחשבות של הספר (שם-הספר: "שימורלב! השריונים!") אשר פירסם גודריאן בשעתו ואשר זכה אז לתשומת-לב מרובה (ולתרגומים לצרפתית ולרוסית).

פרק גדול בספרו מוקדש לצמרת הפשיסטית, למפקדת ה.ס.ס. ולהנהגת המפלגה הנאצית. כן מרבה הוא להסביר את מושגיו על דמוקרטיה, מוסר ושלום-בין-האומות. הרי שזהו גם ספר פוליטי. לצד זה שבספר יש רק להעיר: המלה "יהודי" אינה נזכרת בספרו של ג. אלא פעמים: — כשהוא פוסל את היטלר ב"אשמת הזלזול בגזעים ועמים האחרים" — דבר אשר נתגלה בגרמניה, עוד מלפני המלחמה, בקוצר-הראות הרה-הגורל ובקשי-הלב חסר-האחריות אשר נהגו ביהודים. ועתה קיבלו אלו צורות גרועות יותר ויותר...; ובצינו את גבלס כ"דמגוג מסוכן, חסר-מצפון בתעמולתו נגד הכנסיות והיהודים, נגד הורים ומ"חנכים, שותף-באשמה ל"לילה-הגבישים" הזכור-לזוועה, בנובמבר 1938". * ששה מיליונים מאחינו — כאילו לא הושמדו. ליתר דיוק: אין גנרל גודריאן (לאחרונה — מ"מ ראש-המטה של חיל-הצבא) מוצא לנחוץ לקבוע את יחסו לכך. למחנות-הריכוז ולציון הודעויותו ("משנודע לו, עם תום המלחמה, על מלוא נוראותיהם") הוא מקדיש 7 שורות מן 460 העמודים. גם את הפקודה על הוצאה-להורג של כל קומיסר סוביטי מזכיר הוא במלים לא-רבות. הרי שזה ספר צבאי-פוליטי...

שמו של גודריאן מופיע בזמן האחרון לעתים תכופות, כשמדובר במועמדים לפיקוד על הצבא הגרמני לכשיוקם; ועכ"פ, אין ספק בהשפעתו הצבאית-המקצועית. יש, אם כן, לשים לב להנחותיו ולמחשבותיו. נסיונו ומסר קנותיו ישפיעו, ללא ספק על המבנה וטקטיקה של כל צבא גרמני העלול לקום.

* דהיינו — התפרעותם הגדולה של הנאצים כלפי יהודי גרמניה, משכנותיהם ורכושם, לאחר שנהרג פון-ראת. — המער.